

«АСТАНА» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАРЖЫ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ
БІРІНШІ ИНСТАНЦИЯЛЫҚ СОТЫНДА

23 қараша 2023

№: AIFC-C/CFI/2023/0033 ic

ТАЛАПКЕР

Талапкер

қарсы

- (1) ЖАУАПКЕР А
- (2) ЖАУАПКЕР В
- (3) ЖАУАПКЕР С
- (4) ЖАУАПКЕР D

Жауапкер

ШЕШІМ

Сот Судьясы:

Мәртебелі сэр Руперт Джексон

ШЕШІМ

Бұл сот шешімі бес бөлімнен тұрады, атап айтқанда:

1-бөлім. Кіріспе

2-бөлім. Нақты мән-жайлар

3-бөлім. Қазіргі іс жүргізу

4-бөлім. Бірінші мәселе: ТАЛАПКЕРДІҢ ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылық білдіру мерзімі

5-бөлім. Екінші мәселе: ТАЛАПКЕРДІҢ өтінішінің негізділігі

1-БӨЛІМ. КІРІСПЕ

1.1 Бұл төрелік талап АХҚО Сот ережелерінің 27-бөліміне сәйкес берілген. Ол төрелік құрамының шешіміне – трибуналдың бір мүшесі бейтарап болмауына байланысты алып тастау жөніндегі өтінішті қанағаттандырудан бас тарту туралы шешіміне қарсылық білдіру үшін жасалған.

1.2 Осы шешімде мен Астана халықаралық қаржы орталығының Халықаралық төрелік орталығын «ІАС» деп атаймын. ІАС-тың Төрелік ережелерін «ІАС ережелері» деп атаймын. Талапкерді «ТАЛАПКЕР» деп атаймын. Жауапкер D-ні «ЖАУАПКЕР D» деп атаймын. ТАЛАПКЕР осы іс бойынша АХҚО Сотындағы талапкер болып табылады, бірақ төрелік іс бойынша жауапкер болып табылады. ЖАУАПКЕР D осы іс бойынша АХҚО Сотындағы жауапкер, бірақ төрелік іс бойынша талапкер болып табылады.

1.3 Осы кіріспе түсіндірмелерден кейін мен нақты мән-жайларға көшуім керек.

2-БӨЛІМ. НАҚТЫ МӘН-ЖАЙЛАР

2.1 2022 жылғы 24 қарашада ЖАУАПКЕР D ТАЛАПКЕРГЕ және ІАС-қа ЖАУАПКЕР D мен ТАЛАПКЕР арасында туындаған шарттық дауға байланысты төрелікке жүгіну туралы өтініш жіберді. Тараптар арасындағы шартта мұндай даулардың барлығы ІАС юрисдикциясында төрелік арқылы шешілуге тиіс деген төрелік ережесі қамтылған болатын.

2.2 2023 жылғы 14 ақпанда ІАС тіркеу бөлімі, істі ІАС төрағасымен талқылағаннан кейін, істі бір төрешінің қарауына беру туралы нұсқау берді. Бұл нұсқауды алғаннан кейін ЖАУАПКЕР D-нің өкілі мырза Ватаевпен ТАЛАПКЕРДІҢ өкілі мырза Тұқұлов бұл мәселені конструктивті түрде талқылады. Олар өздерінің тиісті клиенттерінің мүдделерін үш төрешіден тұратын алқа қарағаны әлдеқайда жақсы қорғайды деп келісті. Олар бұл шешім мен келісімді ІАС тіркеу бөліміне 2023 жылғы 16 және 21 ақпандағы электрондық хаттарымен хабарлады.

2.3 2023 жылғы 22 ақпанда ІАС тіркеу бөлімі тараптардың шешімін қабылдап, екі тарапқа да әрқайсысы бір төрешіден жедел ұсынуды өтінген ақылға қонымды электрондық хат жіберді. ТАЛАПКЕР тиісінше ЖАУАПКЕР С-ны ұсынды. Бұл тағайындауға қатысты ешқандай мәселе туындаған жоқ.

2.4 2023 жылғы 1 наурызда ЖАУАПКЕР D ЖАУАПКЕР В-ні ұсынды. 8 наурызда Тұқұлов мырза ІАС тіркеу бөліміне ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылық білдіріп электрондық хат жіберді. Өзінің электрондық хатының 3-тармағында мырза Тұқұлов былай деп жазды:

«Мырза Тұқұлов пен [ЖАУАПКЕР В] арасында бірнеше жылдар бойы қастастық бар. Біз осындай қастастық дәлелдейтін электрондық хат алмасуларды қоса жолдап отырмыз. Қосымша түсініктеме ретінде қосымша хат алмасулар да беріледі. Біз Сіздердің назарларыңызды, атап айтқанда, [ЖАУАПКЕР В]-нің 2021 жылғы 6 желтоқсанда мырза Тұқұловқа және Қазақстандағы төрелік және сот ісі комитетінің аясындағы көптеген танымал тәжірибелі мамандарға жіберген электрондық хатына аударғымыз келеді.»

Осыдан кейін мырза Тұқұлов сол электрондық хаттың мәтінін көрсетті. Мырза Тұқұлов ЖАУАПКЕР В ІАС ережелерінің 9.2-бабын бұзғанын, яғни бұл мән-жайды ашып көрсетпегенін мәлімдеді. Мырза Тұқұлов ол хатты мырза Ватаевқа және тараптарға жіберді, бірақ екі тағайындалған төрешіге жібермеді.

2.5 2023 жылғы 14 наурызда ЖАУАПКЕР В мырза Тұқұлов білдірген алаңдаушылықтарға жауап беріп, олардың арасында нақты қастастық жоқ екенін айтты.

2.6 2023 жылғы 28 сәуірде ІАС төрағасы өзінің осы мәселені мәні бойынша қарауға юрисдикциясы бар деп есептеп, мырза Ватаев пен мырза Тұқұловқа ТАЛАПКЕРДІҢ ЖАУАПКЕР В-ге қарсылығы қабылданбайтыны туралы хат жіберді. Ол ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуын растады. Кейін тараптар арасында көптеген хат алмасулар болды, ол мырза Тұқұловтың пайдалы хронологиясында баяндалған, бірақ оларды мен бұл шешімде баяндамаймын.

2.7 Тараптар трибуналға төраға тағайындау жөнінде келісімге келе алмады. Бұл жағдай ешбір ерекше емес. Мен өзім де төрелік істерде мұндай жағдаймен анда-санда кездесіп жүрмін. Сондықтан ІАС төрағасы ІАС ережелерінің 8.4-бабы 3-тармағына сәйкес өз өкілеттігін пайдаланып, тиісті төрағаны тағайындады. ІАС төрағасы төрағалық ететін төреші әрі алқаның төрағасы ретінде ЖАУАПКЕР А-ны таңдады.

2.8 2023 жылғы 8 маусымда Тіркеу бөлімі екі тарапқа да осы төрелік істі қарау үшін тағайындалған трибунал мүшелерінің мына құрамын хабарлады: төрағалық ететін төреші ретінде ЖАУАПКЕР А, ТАЛАПКЕР атынан ІАС тағайындаған ЖАУАПКЕР В және ЖАУАПКЕР атынан ІАС тағайындаған ЖАУАПКЕР С.

2.9 Өкінішке орай, мырза Тұқұлов пен оның клиенттері ЖАУАПКЕР В-нің қолайлылығына қатысты алаңдаушылық білдіргеніне қарамастан, ТАЛАПКЕР де, оның заңгерлері де ІАС ережелерінің 10.3-бабына немесе АХҚО Төрелік регламентінің 20.2-бабына сәйкес ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылық білдіріп, трибуналға жазбаша өтініш беруге өз құқықтарын пайдаланбады. Бұл үшін ІАС ережелерінің 10.3-бабына сәйкес 14 күндік мерзім, ал Регламенттің 22.2-бабына сәйкес 15 күндік мерзім белгіленген. Трибунал 2023 жылғы 8 маусымда тағайындалғандықтан, Ережелерге сәйкес 14 күндік мерзім 2023 жылғы 22 маусымда аяқталды, ал Регламентке сәйкес 15 күндік мерзім 2023 жылғы 23 маусымда аяқталды. Осы арнайы шараны қолданудың орнына, ТАЛАПКЕР ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына және ІАС төрағасының шешіміне қарсылық білдіріп, АХҚО Сотына жүгінді.

2.10 Бұл мәселе бойынша лорд Фолкс КС 2023 жылғы 26 маусымдағы жазбаша шешімінде қарады. Лорд Фолкс КС-тің нақты шешімі 4-параграфтың екінші сөйлемінде берілген:

«... Мен тағайындауға қарсылық білдіру үшін жеткілікті негіздер бар екеніне қанағаттанбаймын. Осыған байланысты, мен өтінішті қабылдамаймын.»

Менің пікірімше, лорд Фолкс КС басқаша әрекет ете алмас еді, себебі мұндай қарсылықты қабылдау юрисдикциясы ең алдымен төрелік трибуналға берілген. Соттың мұндай мәселені қарау рөлі тек төрелік трибунал қарсылықты қабылдамай тастаған жағдайда ғана туындайды және одан кейін Ережелердің 10.7-бабы немесе Регламенттің 22.3-бабы негізінде Сотқа жүгіну жүзеге асырылады. Трибуналдың алдын ала шешімі болмағандықтан және Ережелер мен Регламентке сәйкес мұндай өтініш берілмегендіктен, лорд Фолкс КС басқа шешім қабылдай алмай, өтінішті қабылдамаудан басқа жолы болмады.

2.11 Осыдан кейін ТАЛАПКЕРДІҢ заңгерлері АХҚО Сотының бас төрешісіне лорд Фолкс КС-тің шешіміне апелляциялық шағым жасауға рұқсат беру туралы өтінішпен жүгінді. 2023 жылғы 14 шілдеде сол кезде Соттың бас төрешісі болған лорд Мэнс бұйрық шығарды, оның негізгі бөлігі 10-параграфта көрсетілген. Бұл апелляцияға рұқсат беру туралы өтінішті тоқтата тұру жөніндегі бұйрық болды.

2.12 Алайда, Бас төреші туындаған жағдайға алаңдағаны түсінікті еді және ол әрі қарай қандай жолмен жүру керектігі туралы тараптардың пікірін сұрады. Мырза Ватаев 2023 жылғы 13 шілдеде мынадай

электрондық хат жіберді:

«Құрметті Тіркеуші мырза,

Мен Сізге [ЖАУАПКЕР D] (ІАС-тың 30/2022 ісіндегі талапкер) атынан өкіл ретінде, мырза Тұқұловтың (ІАС-тың 30/2022 ісіндегі жауапкердің өкілі) өтініші бойынша АХҚО Сотының 2023 жылғы 19-ісіндегі шешімімен таныс екенімді растағым келеді. Ол шешімде мырза Тұқұлов аталған төрелік істе төреші ретінде [ЖАУАПКЕР В]-нің тағайындалуына қарсылық білдіруге тырысқан болатын. Мен бұл шешімді АХҚО Сотының веб-сайтынан жүктеп алып, әріптес-кеңесшіммен және клиентпен бөлістім.

Біз ІАС-тың төрелік және медиация ережелеріне (2018 және 2022 жылғы ережелердің 10-бабы) сәйкес төрешіге қарсылық білдірудің дұрыс рәсімі — АХҚО Сотына емес, төрелік трибуналға өтініш беру деп түсінеміз.»

2.13 Бас төреші осы хаттан және Тіркеу бөлімінің өзге де материалдарынан тараптар ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына байланысты, қарсылық әлі де трибуналға жасалуы мүмкін деген әсер алған. Бас төреші осы түсінігін өзінің шешімінің *obiter dictum* бөлігіне енгізді. Ол егер оның бұл түсінігі дұрыс болмаса, хабарлауды сұрады. Шын мәнінде, ешкім Бас төрешіге оның түсінігінің дұрыс не бұрыс екендігін айтып хабарласқан жоқ. Маған көрінгені, мұнда біраз түсініспеушілік болған: себебі мырза Ватаев өзінің хатында қарсылық білдіруге берілетін мерзім әлі өтіп кеткенін түсіндірмек болмаған, тек дұрыс рәсімді атап өткен еді.

2.14 2023 жылғы 14 шілдеде, яғни Бас төрешінің шешімі шыққан күнге дейін төрелік іс едәуір ілгерілеп қалған болатын. 2023 жылғы 5 шілдеде істі басқару жөніндегі конференция өткізілді, ал 6 шілдеде трибунал өзінің алғашқы Процедуралық Бұйрығын шығарды. Сондай-ақ төрелік істің әкімшілік мәселелері мен трибуналдың тағайындалуы, сондай-ақ олардың гонорарлары бойынша хат алмасулар болды. Мырза Тұқұлов бұл хат алмасуларға жауапкершілікпен белсенді қатысты. Бірақ ол ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылық білдіру ниетінен бас тартпаған еді.

2.15 2023 жылғы 18 шілдеде мырза Тұқұлов трибуналға ЖАУАПКЕР В-нің бейтарап емес екендігіне сүйеніп, оның тағайындалуына қарсылық білдіріп хат жолдады.

2.16 2023 жылғы 10 тамызда трибунал бірауыздан шешім қабылдап, бұл қарсылықты қабылдамады. Шешімнің негіздері мынадай болды: ТАЛАПКЕР қарсылықты тым кеш білдірген. Бұған дейін атап өткендей, Ережелер бойынша мұндай қарсылық жасау мерзімі — 14 күн, ал Регламент бойынша — 15 күн. Бұл жағдайда қарсылық екі мерзім де өтіп кеткеннен кейін берілді. Осылайша трибунал ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылықты қабылдамай тастады.

2.17 ТАЛАПКЕР мен Тұқұлов мырза трибуналдың бұл шешіміне қанағаттанбады. Сәйкесінше, олар осы іс бойынша қазіргі сот өндірісін бастады.

3-БӨЛІМ. ҚАЗІРГІ СОТ ӨНДІРІСІ

3.1 Маған хабарланғаны бойынша және бұған күмән келтіруге себеп жоқ (келісілген құжаттар топтамасынан бұл көрінбесе де), іс жүргізу 2023 жылғы 17 тамызда басталған. 2023 жылғы 16 қазанда АХҚО Сотында берілген Талап арыз нысанында ТАЛАПКЕР өз ұстанымын толық баяндады. ТАЛАПКЕР Соттан 2023 жылғы 10 тамыздағы трибуналдың Шешімін жоюды және ЖАУАПКЕР В-нің төреші ретінде тағайындалуын алып тастауды сұрады. Бұл іс төрт тарапқа қарсы қозғалды: бірінші жауапкер — трибуналдың төрағасы және алқаның бас төрешісі ретінде ЖАУАПКЕР А; екінші жауапкер — ЖАУАПКЕР В; үшінші жауапкер — ЖАУАПКЕР С; төртінші жауапкер — ЖАУАПКЕР D.

3.2 ЖАУАПКЕР А мен ЖАУАПКЕР С талап арызға толығымен бейтарап ұстаным танытып жауап берді. ЖАУАПКЕР В 2023 жылғы 10 қарашада электрондық хатпен жауап берді. Ол бұл іс жүргізуге белсенді қатыспайтынын айтты. Алайда, ол сотқа көмек ретінде өз хатындағы 5 және 6-тармақтарда кейбір түсініктемелер берді. Бұл тармақтар төңірегінде пікірталас болғандықтан, мен оларды дауыстап оқимын:

«5. Мен сондай-ақ ІАС Төрағасы мырза Крюммельдің 2023 жылғы 28 сәуірдегі егжей-тегжейлі және негізделген пікіріне сүйенемін. Ол төреші ретінде тағайындау туралы бұл Шешімді қабылдады, құжаттардың толық топтамасымен танысты және істің барлық мән-жайынан хабардар болды.

6. Төрешіні даулаудың өзге негіздерінен айырмашылығы, тарап өкіліне деген "қастық" — өте субъективті негіз, өйткені қастық — бұл сезім, және мұндай сезімді тек төрешінің өзі ғана бар не жоқ екенін сенімді түрде айта алады. Мен мырза Тұқұловқа қастық сезінбейтінімді мәлімдеймін. Бұрын мен оның заңгерлерге арналған этикалық ережелердің ауқымына қатысты ұстанымымен келіспегенмін, бұл "Сот алдындағы борыш" тұжырымдамасын кәсіби талқылау барысында, көп жыл бұрын болған жағдай. Мен шынымен де төреші ретінде тәуелсіз әрі бейтарап шешім қабылдай алатыныма сенімдімін.»

3.3 2023 жылғы 13 қарашада берілген Талапқа қарсы жазбаша Жауапта ЖАУАПКЕР D, біріншіден, ТАЛАПКЕР өзінің іс-әрекеті арқылы ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына жасырын түрде келісім бергенін алға тартты. Екіншіден, ЖАУАПКЕР D ТАЛАПКЕРДІҢ ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуын даулау мерзімінен кеш берілгенін айтты. Үшіншіден, ЖАУАПКЕР D ТАЛАПКЕР сүйеніп отырған жайттар ЖАУАПКЕР В-нің бейтарап еместігін растамайды деп мәлімдеді.

3.4 Бұл іс бойынша тыңдау күні бүгінге, 2023 жылғы 22 қараша, сәрсенбіге белгіленген. Біздің тыңдауымыз кеше өткен істің созылып кетуіне байланысты аздап кеш басталды. Бұл ешқандай проблема емес. Бүгінгі тыңдауда мырза Тұқұлов ТАЛАПКЕР атынан өкіл ретінде, ал мырза Ватаев ЖАУАПКЕР D атынан өкіл ретінде қатысып отыр. Тыңдауға дейін алдын ала ұсынылған жазбаша түсіндірмелері үшін екі өкілге де алғыс айтамын, оларды мұқият қарадым. Сондай-ақ бүгінгі ауызша түсіндірмелері үшін де алғысымды білдіремін.

3.5 Енді мен мәселелерді қисынды тәртіппен қарастырамын, ең алдымен ТАЛАПКЕРДІҢ ЖАУАПКЕР В-нің тағайындалуына қарсылық білдіру мерзіміне тоқталамын.

4-БӨЛІМ. БІРІНШІ МӘСЕЛЕ: ТАЛАПКЕРДІҢ ЖАУАПКЕР В-НІҢ ТАҒАЙЫНДАЛУЫНА ҚАРСЫЛЫҚ БІЛДІРУ МЕРЗІМІ

4.1 Ережелердің 10.3-бабы анық. Онда былай делінген:

«Тарап төрешіні даулағысы келген жағдайда, даулаудың себептерін көрсетіп, трибуналға өтінішін ол даулауға негіз болған мән-жайлар белгілі болған күннен бастап 14 күн ішінде беруі тиіс. Даулағысы келген тарап сол уақытта өзінің жазбаша өтінішінің көшірмесін барлық басқа тараптарға жіберуге міндетті. Тиісті мән-жайлар белгілі болған кезден бастап 14 күн ішінде төрешіні дауламау, тараптың даулауға құқығынан бас тартуы болып есептеледі.»

4.2 Осы істе туындайтын мәселелердің бірі – егер тарап трибунал тағайындалмай тұрып, оның мүшесін даулауға негіздер туралы хабардар болса, не болады деген сұрақ. Өйткені Ережелердің 10.3-бабына сәйкес, қарсылық тұтас трибуналға жасалуы тиіс, сондықтан мерзім трибунал толық құрылғанға дейін басталмайды. Себебі, ол кезге дейін өтініш жасауға болатын трибунал жоқ. Ережелердің 10.3-бабына осындай түсініктеме беру АХҚО Арбитраждық регламентінің 22(2)-бабына сәйкес келеді.

4.3 Дегенмен, толық трибунал құрылғанда берілетін қарсылық туралы барлық тараптарды алдын ала

хабардар ету – сөзсіз дұрыс тәжірибе. Мырза Тұқұлов мұны 2023 жылғы 8 наурызда жасады, бірақ ол кезде ЖАУАПКЕР В мен ЖАУАПКЕР С-ні өз хатында қосып жіберсе дұрыс болар еді.

4.4 АХҚО Регламентінің 22.2-бабында былай делінген:

«Егер мұндай келісім болмаған жағдайда, төрешіні даулауды көздеген тарап төрелік трибунал құрылғанын білгеннен кейін немесе 21(2)-бапта көрсетілген кез келген мән-жайды білгеннен кейін он бес күн ішінде төрелік трибуналға қарсылық себептерін көрсететін жазбаша мәлімдеме жібереді. Егер дауланған төреші өз өкілеттігінен бас тартпаса немесе басқа тарап қарсылықпен келіспесе, бұл мәселе бойынша шешімді төрелік трибунал қабылдайды.»

4.5 Бүгін таңертең мырза Тұқұлов Регламенттің 22(2)-бабындағы «немесе» сөзіне сүйене отырып, толық трибунал әлі тағайындалмаған болса да, белгілі бір трибунал мүшесінің тағайындалуын даулауды, оған негіз белгілі болғаннан кейінгі 15 күн ішінде заңды түрде бастауға болады деп дәлелдеді. Мен бұл уәжді қабылдамаймын. Маған көрінгені бойынша, даудың өзі – ол Регламенттің 22-бабына сәйкес жасалса да, немесе Ережелердің 10-бабына сәйкес жасалса да – трибунал құрылған кезде жасалуы тиіс. 22(2)-баптағы «немесе» сөзі трибунал құрылғаннан кейін даулауға негіз белгілі болған жағдайға арналған. Мысалы, егер 2023 жылғы 1 шілдеде трибунал құрылған болса, ал 2023 жылғы 1 тамызда тараптардың бірі трибунал мүшесін даулауға негіз тапса, ол мұны трибунал құрылғаннан кейінгі 14 немесе 15 күн ішінде істей алмайды. Бірақ ол мұны негіз белгілі болған күннен бастап 14 немесе 15 күн ішінде істей алады. Демек, Регламенттің 22-бабының осы бөлігі бізге былай дейді: егер даулауға негіз трибунал тағайындалғаннан кейін белгілі болса, онда қарсылық жасауға әлі де екі апта уақыт бар. Ал Регламенттің 22(2)-бабы трибунал тағайындалмай тұрып тиімді әрі мерзімінде қарсылық жасауға болады деп айтпайды. Оның өте қарапайым себебі – ол кезде қарсылық білдіруге болатын ешкім жоқ.

4.6 Сондықтан, өкінішке қарай, мырза Тұқұловтың уәжіне қайшы түрде, ол 2022 жылғы 8 наурызда Тіркеу бөліміне тараптарға көшірмесін жіберіп жолдаған электрондық хаты Регламенттің 22.2-бабына немесе Ережелердің 10.3-бабына сәйкес тиімді қарсылық болып табылмайды.

4.7 Мен келісемін: кейбір тиісті жағдайларда мерзімді соттың қалауы бойынша ұзартуға болады. Бірақ осы істе мерзімді ұзартуға өтініш берілген жоқ. Оның үстіне, қазіргі қарсылық тек 2023 жылғы 18 шілдеде ғана жасалды. Мұндай кеш мерзімде уақытты ұзартуға жасалған кез келген өтініштің қанағаттандырылуы екіталай еді. Мырза Тұқұлов әділеттілік ресмиліктен басым түсуі тиіс деп күшті уәж келтірді. Егер әділеттілік ресмилікке нұқсан келтірмей жүзеге асса, мен бұл уәжге шын ықыласпен жанашырмын.

4.8 Егер трибуналға оның мүшесін даулауға өтініш белгіленген мерзімдер өтіп кеткеннен көп уақыттан кейін берілсе, әрі бұл жағдайда мерзімді ұзарту туралы өтініш берілмесе немесе мұндай өтініш қанағаттандырылмай тасталса, трибуналдың оны қабылдамай тастаудан басқа жолы жоқ деп есептеймін. Одан кейін Ережелердің 10.7-бабына сәйкес немесе Регламенттің 22(3)-бөліміне сәйкес Сотқа өтініш берілген күннің өзінде, Сот кеткен қателікті түзете алмайды. Сот трибуналдың құзыретін қолдан жасап, даулауға жол бере алмайды.

4.9 Қазіргі жағдайда трибуналға берілген өтініш мерзімі әлдеқашан өтіп кеткен соң берілген. Мерзімді ұзарту туралы өтініш те болмаған, сондықтан Сот оны қабылдамай тастауға ғана міндетті еді.

4.10 Осыған байланысты мен трибуналдың шешімін қолдауға және бұл шағымды қанағаттандырудан бас тартуға міндеттімін. Дегенмен, істен қол үзбей тұрып, Талапкердің өтінішінің мәніне қатысты екінші мәселеге тоқталуым қажет.

5-БӨЛІМ. ЕКІНШІ МӘСЕЛЕ: ТАЛАПКЕРДІҢ ӨТІНІШІНІҢ МӘНІ

5.1 Мен мырза Ватаевтың Талапкердің жауапкер В-ны алып тастау туралы өтініші арбитражды созу немесе

бұзу әрекеті деген пікірін толығымен жоққа шығарамын. Мырза Түкулов өзінің клиентіне қарсы өткен келіспеушіліктерге байланысты бейтараптыққа күмән келтіріп, шынайы алаңдаушылық білдіріп отырғанын еш күмәнсіз қабылдаймын. Алайда материалдарды, жауапкер В-ның әртүрлі декларацияларын, хаттарын және мәлімдемелерін қарап шығып, мен оның айтқанын қабылдаймын. Ол мырза Түкуловқа ешқандай қастық сезбейтінін мәлімдеді.

5.2 Мен өткен келіспеушіліктер бұл арбитраждағы оның көзқарасына әсер етпейтініне толық сенімдімін. Тәжірибелі заңгерлер істі қарауда маңызды емес нәрселерді ойдан шығарып тастап, тек дәлелдер мен мән-жайларға назар аударуға машықтанған. Құжаттарда жауапкер В-ның Талапкерге ешқашан қастық көрсеткені жөнінде дәлел жоқ. Бұл арбитраждағы тараптар — адвокаттар емес, Талапкер мен Жауапкер D. Жауапкер В-ның кезінде мырза Түкуловпен келіспеушіліктері болғаны, оның клиентіне қарсы көзқарасына ешқандай әсер ете алмайды.

5.3 Мырза Түкулов бүгінгі сөзінде, егер Жауапкер В трибунал құрамында қалса, істен шегінуім мүмкін деді. Мен бұл ұсынысты қатаң түрде қабылдамаймын. Егер мырза Түкулов пен оның фирмасы осы арбитраждан кетсе, ол Талапкер үшін үлкен шығын болар еді. Мен мырза Түкуловтың адвокаттық шеберлігін бірнеше рет көрдім. Оның жазбаша уәждерін оқып, ол істі сотта да, арбитражда да жоғары деңгейде жүргізетінін байқадым. Сондықтан Талапкер үшін оның қызметінен айырылу өте үлкен жоғалту болар еді. Сол себепті, оған істен кетуді мүлдем қарастырмауға кеңес беремін. Сонымен қатар, менің құзыретім шегінде айтарым, Талапкер де мырза Түкуловты трибуналдың бір мүшесімен өткен келіспеушілігіне байланысты жұмыстан босату туралы ойламағаны жөн.

5.4 Бүгінгі сөзінде мырза Түкулов төрт мәселені атап өтті. Біріншіден, ол Жауапкер В-ны ұсынған кезде, мырза Түкуловпен өткен келіспеушіліктерін жарияламады деді. Маған анық болғаны — Жауапкер В ол келіспеушіліктерді өзінің бейтараптығына ықпал етуі мүмкін жағдай деп есептемеген, сондықтан жария етпеген. Әрине, алдын ала сақтық үшін мұны ашып көрсеткені дұрыс болар еді. Өз тәжірибемнен айтарым, тіпті жанама қатысы бар нәрсенің өзін ашып көрсетуді жөн көремін. Бірақ артық кетудің де қажеті жоқ. Сондықтан оның осыны ашып көрсетпегеніне сүйеніп, тағайындалуын даулауды қабылдай алмаймын.

5.5 Мырза Түкулов келтірген екінші уәжі — Жауапкер В өзінің тағайындалуына қарсылықты қабылдамау жөнінде трибунал шешіміне қатысқан. Алайда ол басқа жолды таңдауға мәжбүр болды. Трибунал төрағасы бұл мәселені алдымен трибуналдың қалған екі мүшесі қарасын, содан кейін трибунал толық құрамда шешімді шығарсын деп ұсынды. Мырза Түкулов бұған өте орынды келісім берді. Ал мырза Ватаев бұл рәсімдік тұрғыдан дұрыс болмауы мүмкін, өйткені ІАС Ережелерінің 10.1-бабына қайшы келеді деп пікір білдірді. Осындай жауаптан кейін трибунал тараптардың біреуі трибуналдың заңсыз әрекет етіп отыр деп ойлайтындай жолмен жүруге бара қоймағаны анық. Сөйтіп, трибунал бірауыздан шешім қабылдады. Егер Жауапкер В бұл шешімге мүлдем қатыспаған күннің өзінде де, шешім дәл сондай болатынына күмәнім жоқ. Бұл – трибуналдың ешбір мүшесі қарсы шықпаған шешімі. Менің пікірімше, трибунал толықтай дұрыс шешім қабылдады.

5.6 Мырза Түкулов көтерген үшінші мәселе – Жауапкер В-ның 2021 жылғы 6 желтоқсанда бірнеше заңгерге жолдаған электрондық хаты. Ол кезде эмоциялар өршіп кеткенін көруге болады. Алайда кәсіби ортада мұндай келіспеушіліктер кейде болып тұрады. Мырза Ватаев айтқандай, бұл бәсекеге құрылған мамандық. Уақыт өте келе, Қазақстандағы тәжірибелі заңгерлер ІАС Ережелері бойынша көбірек арбитраждар өткізген сайын, мұндай жеке келіспеушіліктердің қызу деңгейі төмендейді деп үміттенемін. Бірақ мен 2021 жылғы желтоқсандағы хаттан ешқандай мәселе көріп тұрған жоқпын.

5.7 Мырза Түкуловтың төртінші уәжі – осы іс бойынша Жауапкер В-ның талапқа берген қорғанысындағы кейбір тұстарға қатысты. Ол көрсеткен екі абзацты мен де оқып шықтым. Өзінің хатында Жауапкер В бұл сот ісіне ешқандай қатыспайтынын анық айтты. Ол шешімді трибуналға қалдырды, бірақ Сотқа жәрдем ретінде кейбір пікірлерін қосты. Мен мұны оны арбитр болудан шеттетуге негіз бола алмайды деп

есептеймін.

5.8 Мырза Тукулов бүгін келтірген уәждерінің ешқайсысы Жауапкер В-ның Талапкер мен Жауапкер D арасындағы дауда бейтарап болмайтынын көрсетпейді. Мырза Тукулов Халықаралық Арбитраждағы Мүдделер Қақтығысы жөніндегі IBA Нұсқаулықтарының 1-бөлімі, 2(с)-тармағына сүйенді. Ол жерде былай делінген:

“... егер тиісті фактілер мен мән-жайларды білетін ақылға қонымды үшінші тұлға арбитр тараптардың ұсынған уәждері мен дәлелдерінен басқа факторлардың ықпалында шешім қабылдауы мүмкін деген қорытындыға келсе, күмән негізді болып есептеледі.”

5.9 “Ақылға қонымды үшінші тұлға” тесті көптеген жағдайларда, әсіресе судья немесе трибуналға қатысты бейтараптыққа күмән туғанда қолданылады. Бұл мен кездестірген ең пайдалы заңдық тест деп айта алмаймын. Біріккен Корольдікте бұл жөнінде біраз тәжірибе жиналған: ол үшінші тұлға қандай адам, ол істің қалай жүргізілетіні жөнінде қаншалық білуі керек, қаншалықты әділ әрі орынды болуы тиіс деген сияқты. Өз басым бұл тест аса тиімді емес деп ойлаймын, бірақ қолдануға тиісті өлшем – осы. Яғни, мен өз ойымды емес, “ақылға қонымды үшінші тұлға” қалай ойлайтынын бағалауым керек. Бар күшімді сала отырып айтарым, мұндай тұлға Жауапкер В осы арбитражда бейтарап болмайды деп ойламайды.

5.10 Осы шешім қағазға түсірілген соң, оның көшірмесі трибуналдың барлық мүшелеріне жеткізілсе деймін. Бұл Сот, арбитраж барысын бақылаушы орган ретінде, трибуналдың үш мүшесінің де істі тиісті деңгейде жүргізетініне толық сенім білдіретінін көрулері үшін.

5.11 Мен көрсеткен себептерге байланысты, осы арбитраж талабы қанағаттандырусыз қалдырылады.

ШЫҒЫНДАР ЖӨНІНДЕГІ ҰЙҒАРЫМ

2023 жылғы 21 қарашада Жауапкер D ұсынған шығындар тізімін қарағаннан кейін, мен Талапкерден 28 күн ішінде Жауапкер D-ға 5 000 000 KZT (бес миллион теңге) төлеуді міндеттеймін.

Сот қабылдады,

Мәртебелі сэр Руперт Джексон

Судья, АХҚО Соты

Өкілдік:

ТАЛАПКЕРДІҢ өкілі – Бахыт Тұқұлов, Tukulov & Kassilgov Litigation ЖШС, Алматы қ., Қазақстан Республикасы.

ЖАУАПКЕРЛЕР 1-3 өкілсіз қатысқан.

ЖАУАПКЕР 4-тің өкілі – Сергей Ватаев, адвокат, Legit Law Firm, Алматы қ., Қазақстан Республикасы.